

# ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

ԲԵՐՈՅՆԿՆԵՆ, ՌԵՍՈՒՄՆԿՆԵՆ, ԱՐՈՒՆԵՍԳԻՏՆԿՆԵՆ

ՅԵ ԲԻՐԱՄԱՐԱԿՈՒՅԻ ԱՄԻՆ ԱՄԻՆ՝ ՍԿԻՐԵՐ:  
 ԲԱՏԱՆԱՐԳԱԳՐԱՆ ԵՎ ԿԱՌԻՅԻ ԿՃԱՐԻՆԻ՝ ՏԱՐԻՔԻՆԱՆ 8 ՖՐ.  
 — 4 ՔՐ.: — ՎճԱՐԱՆԱՆ՝ 5 ՖՐ. — 2 ՔՐ. 50 ԿՈՊ.:  
 ՄԷԼԻ ԹԻՆ ԱՄԱՆՃԻՆ՝ ՅԵ ՎՃԱՐԱՆՈՒՆ 1 ՖՐ. — 50 ԿՈՊ.:

ԽՈՒՐԱԳՐՈՒՅԻՆԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱՆԱՅՐԱՆ ԵՎ ԿԵՆՏՐՈՆԱՆ՝ ՄԻՆԻՍՏԵՐԱՆԱՆ ՄԻՆԱՐԱՆՈՒՅԻՆԱՆ ՄԱՅՐ ՎՃԱՐԵՐ:  
 ԾԱՄԻՐՈՆ ԺԱՅԻՆ ԽՈՒՐԱԳՐՈՒՅԻՆԱՆ ՎՐԱՅ ԵՎ:  
 ԺԱՄԱՆԳՄԱՆԵՐԱՆ ԱՄԱՆՃԻՆ ԱՍԿԱՐԻՆՈՒՅԻՆԱՐԵՐ:

## ԲԱՅՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

### ՈՒՍՈՒՄՆԿՆԵՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ — Հայկական բժշկականութիւնն ի յարաբերութեան ընդ արարականին:

ԳՐԱԿԱՆ — Ռուսաշայթաբալկանութիւնը: 2. Պեթմ

Պրոքնաց:

ՊԱՏՄԱՐԱՆԱԿԱՆ — Սկզբնաւորութիւնը Եղեգոյն

Եղեգոյն, եւ Արգարու զրոյցը:

ԽՐԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ — Խրաւունք Հայոց:

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ — Ստորին Նաղասկայեան, Նա-

աղգի զանրեց Համարակալութեան պաշտօնա-

րանին Հոնգարիոյ: (Պատկերաւ):

ԲԱՆԱՍՏԻՍԿԱՆ — Առ մայրն եմ:

### ԵՐՐՐՐԴՆԵՐԿԱՆ

ԱՌԵՏԻՍԿԱՆ — Պաշտօն քարաւորն ի ծառն: —

Մանկու Նոր տունն մը:

### ԲԵՐՈՅՆԿՆԵՆ

ԽԱՅՈՒ ՌԵ ԺԺԺԺ — Վերջն ժամանակներէ վեպ մը:

### ԵՐՐՐՐԴՆԵՐԿԱՆ

ՆՈՐԱՄԱՐԱՆ — ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ — ՄԱՐԱՄԱՐԱՆ

### ԵՐՐՐՐԴՆԵՐԿԱՆ ԵՐՐՐՐԴՆԵՐԿԱՆ

## ՈՒՍՈՒՄՆԵՐԿԱՆ

### ԲԺՇԿԱԿԱՆ

## ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ Ի ԵՐՐՐՐԴՆԵՐԿԱՆ ԵՎ ԵՐՐՐՐԴՆԵՐԿԱՆ

Մարդոյ բնական բնաւոր իւր կենաց սերն, տնկեալ է նաեւ ի բնութենէն ամենեւն արտին մէջ կենացն ու առողջութիւնը պահպանելու հագառաւորութեան գաղտնաւոր, որով ըստ մտաց ինչ կըրնայ դրուցուիլ թէ ամէն մարդ՝ ծնած ժամանակին արդէն բժիշկ է եւ կամ գտնեայ բժշկականութեան մէտ: Բայց ինչպէս որ բնականութեան իւրաքանչիւր անհատ իւր ամէն գործերն կարող չէ անձաբ կատարել, այլ հարկ է որ ունայ այս եւ ունայ գործողութիւնն հոգայ նաեւ այլոց համար, եւ իբր թէ իրեն յատկապէս այն գործողութիւնն, այսպէս նաեւ ի մասին բժշկականութեան: Եւ արդեամբք

իսկ ամէն տեղ եւ ամէն ժամանակ կը գտնենք որոշ անձինք, որ իրենց անձուկ կամ ընդարձակ բնկութեան՝ բնտանեաց, յեղին, հասարակութեան առողջութիւնը պահպանելու կամ դարմանելու հոգն ու խնամքն ստանձնեալ կ'ըլլան:

Այս հիման վրայ հաստատուելով, կարող ենք ապահովութեամբ ստել թէ սկզբնական ի սկզբնական քառուած են յաղայն այնպիսի անձինք, որ յատկապէս եւ իբր ի պաշտօնէ՝ բժշկական արուեստին կը պարապէին: Բայց ոչ ուրեք կը գտնենք եւ ոչ իսկ հարեւանցի, յիշատակութիւն կամ անհարկութիւն մեր հնութեան այս մասին վրայ. իսկ եթէ այն անյիշատակ ժամանակներ թորելով՝ դրուարական յիշատակը ծանօթ պեղել ժամանակաց անցնինք, դարձեալ յետ բաժնադարեան լուսութեան՝ հասն. թ. թ. թ. դարէն սկսեալ՝ քանի մը հայ բժիշկաց անուանք կը գտնենք, աւանդ փոքր իսկ տեղեկութեան թէ ունեցած կամ թողած են որպիսի եւ է գրութիւն: Այսպէս միայն թ. դարէն վերջերն եւ կամ թ. Վ. ին սկիզբներն կը սկսենք ունենալ թէ թէ մեր բժշկական հայ դրութեան վրայ, եւ այն ոչ եթէ ինքնագիր յորինեալ գրութիւն, այլ թարգմանութիւն յարաբերենէ:

Կարող ենք ստել՝ թէ այս սկիզբնաւորութեան համեմատ է հայ բժշկականութեան բոլոր դաս բնութեան. որովհետեւ մինչեւ յայժմ ի մեր ծանօթութիւն եկած եւ կամ ի ձեռս մեր հասած հայերէն բժշկական գրուածք՝ եթէ չեն ճշդիւ յարաբերեն թարգմանեալ, գտնեայ արաբական սկզբնաբաց հետեւողութեամբ յորինեալ են, անտոյ՝ մէ քաղեալ կամ համառօտեալ: Աւստի իրաւմբք կրնայ դրուցուիլ թէ հայ բժշկականութիւնն հիմնեալ է արաբական վրայ, անտի բնական է իւր ծագումն, այնու ամեն, եւ յատկապէս:

Այսպէս անձուկ յարաբերութեան մէջ դրուելով մեր ազգային բժշկականութիւնն արաբականին հետ, հարկ է որ գէթ համառօտ ծանօթութիւն տանք Արաբացոց գրականութեան վրայ ընդհանրապէս եւ առանձինն բժշկական ճիւղին վրայ:

Եւստիական բուն ազգային գրականութիւն Արաբացոց մինչեւ է. դարձ մեր նպատակին համար կարեւորութիւն ունի: Սոյն հին գրականութիւնն առաւելաբար մասամբ կը բովանդակէ իրենց ժողովրդական երգերն ու բանաստեղծութիւններն. իսկ իրական Նոր